

THE NEGOTIATIONS REGARDING THE FAITH OF THE ARDEAL REGION FROM THE PERSPECTIVE OF THE PRESS OF ARAD

Mihaela Ozarcevi and Andrei Ando

Lecturer, PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad, Assist., PhD, "Aurel Vlaicu"
University of Arad

Abstract: The city of Arad played a significant role in the the Great Unification, being the place where the negotiations of the Romanian National Council with the representatives of the Hungarian Government, which demanded that Transylvania should remain a part of Hungary, were held. The executives of the Romanian National Council pleaded for the detachment from Hungary of 26 counties, inhabited by Romanians. The negotiations from Arad were held between the 13th and 14th of November 1918, the afferent discussions being widely displayed in the press of that time.

Arad, a strong city, remarkable from the financial point of view, being mostly inhabited by a Hungarian population, had important publications at national level: four newspapers in Hungarian and one in Romanian. Alongside of these there is also the Romanian newspaper „Church and School” to be added, even though this one does not follow or comment the political development.

This paper has the purpose of presenting the way in which the local press of Arad portrayed the negotiations between the representatives of the Romanian and the Hungarian governments, the ways in which this event was interpreted, the interesting topics from the journalist’s point of view and the analysis of the informational registry particular to the Romanian newspaper and to the Hungarian press. We researched Romanian newspaper „Românul” and Hungarian newspapers „Aradi Hírlap”, „Aradi Közlöny”, „Arad es Videle” and „Fuggetlenseg”, all printed between the days of 14th and 16th November 1918, in order to lay before detailed aspects regarding the negotiations and simultaneously to create a more extensive image concerning the message that the press sent to the population, both in Romanian and in the Hungarian language. The target of this research is to lay down the patterns used by the press to describe this event, either in thematical or in episodic frames, and the influencial tendencies of the public opinion of Arad. In addition we want to analyze the frequency in the usage of patriotic symbols, national identity and positive virtues, such as unity in variety and in freedom, in the newspapers.

Keywords: unity, nationalism, press, newspapers, Arad

1. Starea de fapt

Orașul Arad a fost locul în care, în zilele de 13 și 14 noiembrie 2018, au avut loc negocierile dintre reprezentanții Guvernului maghiar și cei ai Consiliului Național Român Central, negocieri ce vizau solicitarea formulată de Consilul Național Român de „preluare a puterii depline de guvernare” asupra teritoriilor locuite de românii din Transilvania. Subiectul era unul decisiv pentru soarta românilor, demersurile reprezentanților CNR vizând formarea statului național reîntregit. Importanța evenimentului pentru istoria României ne-a determinat să analizăm modul în care el a fost reflectat în presa scrisă arădeană din acea perioadă: ziarul Românu, ziar de limbă română și ziarele Aradi Hírlap, Aradi Közlöny, Arad es Videke și Fuggetlenseg, ziare de limbă maghiară.

2. Cadrul teoretic – teoria cadrelor de interpretare – framing theory

În analiza noastră, am pornit de la identificarea cadrului teoretic, pornind de la definiția cadrelor formulată de Robert Entman: „a încadra înseamnă a selecta anumite aspecte ale realității și a le amplifica în comunicare, încât să fie puse în evidență definirea unui aspect particular, interpretarea, evaluarea morală și propunerea de rezolvare pentru aspectul selectat”¹. În literatura de specialitate există o multitudine de abordări referitoare la teoria cadrelor de interpretare, pentru acuratețea acestei lucrări urmând a folosi tipologia propusă de Semetko & Valkenburg (2000), care au identificat cinci tipuri de frame: conflictul, dimensiunea umană, responsabilizarea, moralitate și dimensiunea economică². Fiecare dintre aceste cadre a fost definit prin utilizarea unor întrebări, rezultând următoarele: cadrul conflictual se referă la conflictele dintre indivizi, grupuri, instituții. Dimensiunea umană aduce în față omul, povestea individuală sau un unghi emoționant de prezentare a unui eveniment sau a unei probleme, cadrul responsabilității prezintă un aspect sau o problemă în așa fel încât atribuie responsabilitatea producerii sau rezolvării unei instituții sau unui grup. Cadrul moralității prezintă un eveniment în contextul unor aspecte religioase sau ale unor norme de moralitate. Cadrul consecințelor economice prezintă un eveniment prin prisma efectelor economice pe care acesta le produce asupra unui individ sau asupra unei comunități. Vom folosi, totodată și teoria lui Shanto Iyengar (1991), potrivit căruia frame-urile se împart în episodice – în care jurnaliștii reflectă episoade curente, la zi, în care se pune accent pe imagini dramatice, oameni, chipuri, mărturii – și tematice – care prezintă aspecte impersonale, generale, situate într-un context mai larg³. Efectele încadrării episodice sau tematice asupra opiniei publice au fost analizate de K. Gross,⁴ care a ajuns la concluzia că tipul emoției depinde de modul în care a fost încadrat conținutul știrii și măsura în care acesta se suprapune peste firul narativ al respectivei emoții.⁵ Jurnaliștii sunt cei care încadrează evenimentele în funcție de propria lor viziune, de implicarea emoțională sau de detașarea de situație, fiind astfel parte din procesul de construcție socială a realității.

Pfau, Haigh, Gettle, Donnelly, Scott, Warr, and Wittenberg⁶, modul în care poveștile sunt „ambalate” poate adăuga înțelesuri, sugerându-le oamenilor nu doar ce să gândească despre acea informație, ci de asemenea, cum să gândească. Încadrând un eveniment într-un anumit fel, media poate influența modul în care oamenii gândească și mai târziu, își amintesc de acel eveniment.

3. Metode de cercetare

Obiectivul acestei lucrări este acela de a identifica principalele teme referitoare la negocierile din 13-14 noiembrie 1918, de la Arad. Vom folosi analiza de conținut calitativă aplicată articolelor publicate în cinci ziare arădene, unul de limbă română și patru de limbă maghiară. Analiza acoperă zilele de 14 și 15 noiembrie 1918, fiind vorba despre un număr de 42 de articole.

---

¹ Robert M. Entman, Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm, Northwestern University, Journal of Communication 43(4), 1993, p. 53.

² H.A Semetko, P.M. Valkenburg, Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News, Journal of Communication 50 (2), p. 93-109, 2000

³S. Iyengar, Is anyone responsible? How Television Frames Political Issues, Chicago, The University of Chicago Press, 1991.

⁴ K. Gross, Framing persuasive appeals: Episodic and thematic Framing, emotional response, and policy change. Political Psychology, 29, 2008, p.169-192.

⁵*Ibidem*, p.172

⁶ Pfau, M., Haigh, M., Gettle, M., Donnelly, M., Scott, G., Warr, D., & Wittenberg, E. (2004). Embedding journalists in military combat units: Impact on newspaper story frames and tones. Journalism & Mass Communication Quarterly, 81(1), 74–88, apud. Carol B. Schwalbe, Remembering Our Shared past: Visually Framing the Iraq War on U.S. News Websites, Journal of Computer-Mediated Communication, Volume 12, Issue 1, 1 October 2006, p. 269

Utilizând metoda analizei de conținut calitativă, am trecut la codarea și operaționalizarea datelor. Am dezvoltat aceste cadre printr-o combinație de metode inductive și deductive⁷, începând prin a examina, pe rând, fiecare dintre zierele amintite pentru a vedea ce cadre apar în articolele având ca negocierile dintre reprezentanții guvernului maghiar și cei ai Consiliului Național Român Central. Am aplicat apoi lista frame-uri propusă de cercetătorii Semetko and Valkenburg⁸, pentru a vedea care dintre aceste cadre este predominant în articolele selectate. Am realizat o nouă rundă de testare, dezvoltând indicatori care definesc fiecare cadru în parte. Am utilizat metoda propusă de cei doi cercetători, care au formulat un număr de 20 de întrebări ajutătoare, câte patru pentru fiecare cadru, la care trebuie să se răspundă cu da sau nu. Pentru încadrarea unui articol într-unul dintre frame, acesta trebuie să răspundă la cel puțin trei dintre întrebările ajutătoare specifice. Analiza include articolele care au legătură cu tema abordată.

Întrebările de cercetare au fost următoarele:

RQ1: Care a fost principalul cadru folosit de jurnaliști pentru a reda negocierile din 13 și 14 noiembrie?

RQ2: Au existat diferențe de abordare între zierele de limbă română și cele de limbă maghiară?

4. Rezultate și interpretare

În funcție de orientarea politică și de interesele publicațiilor, cele două zile la care facem referire au fost relatate ușor diferit de cele cinci ziere pe care ne-am propus să le analizăm. În general sunt relatări ponderate, lipsite de excese stilistice sau emoționale, chiar dacă și în cazul presei maghiare și în cazul presei românești se simte în mod evident o tensiune de sorginte naționalistă – dar un naționalism care se străduiește să rămână obiectiv, lipsit de patima uzuală a discursului etnic deseori redat cu tușe groase de presa care caută să îl capitalizeze comercial.

Despre vizita delegației ministrului Jászai Oszkár cele mai ample relatări le găsim în Aradi Hírlap, care consacră spații generoase și cuvântării de la Palatul Cultural, în fața activului Partidului Radical. Aradi Közlöny, pe de altă parte, insistă asupra declarațiilor lui Jászai de la tratativele româno-maghiare, prezentându-le cel mai complet. Arad es Videke realizează un rezumat al discursului de la Palatul Cultural. Ziarul Függetlenség, care apare în numai patru pagini și adoptă un stil telegrafic, publică un rezumat pe toată pagina 1 al vizitei ministeriale și a tratativelor de la Palatul Comitatului. După prima zi a tratativelor, cele patru ziere maghiare relatează foarte sumar despre punctul de vedere al delegației Partidului Național Român, limitându-se la transcrierea declarației lui Ștefan Cicio Pop și la câteva amănunte de culoare referitoare la solicitarea lui Vasile Goldiș ca delegația Consiliului Național Maghiar din Transilvania și delegația Consiliului Național Săsesc din Banat să nu participe la tratative, întrucât nu sunt parte în acordul care urmează să se realizeze.

Ziarul „Românul”

„Românul” abordează subiectul discuțiilor de la Arad pe mai multe pagini, în mai multe registre, de la reportajul care relatează evenimentul, la reportajul de călătorie a ministrului Jászai, știrea de ultimă oră, nota privind relatarea arădeană a ziarului maghiar „Vilag”. După evenimentele zilei de 13 noiembrie, ziarul Românul relatează ambele puncte de vedere, maghiar și românesc, într-o manieră echilibrată, consacrand spații redacționale ample inclusiv declarației lui Jászai Oszkár.

Ziarul „Românul” abordează serios tema zilei, insistând asupra punctului de vedere al reprezentanților Consiliului Național Român. Tratativele cu ministrul Jászai sunt numite, de către

---

⁷ C.h. De Vreese, News framing: Theory and typology, Information Design Journal, 13(1), 2005, p.53

⁸ H.A. Semetko, P.M. Valkenburg, op.cit., p.95.

„Românul”, „istorice”. Publicația prezintă pe larg intervențiile oficialilor români referitoare la atrocitățile produse în Ardeal și în comitatul Aradului, promițând că „vom înșira și noi în „Românul”, o parte din cazurile de până de până aici de bașbuzucism ce ni s’au adus la cunoștință”, intuind că ele pot reprezenta un ascendent în tratativele de la Arad. Discursul emoțional, sentimental, facilitează sarcina negociatorilor determinați să demonstreze inechitățile în relația româno-maghiară și să pledeze, ca urmare, pentru o administrație românească.

Relatarea ziarului „Românul” aduce și elemente de atmosferă, care introduc în vâltoarea negocierilor cititorul ce urmărește evenimentele de la distanță: „Aradul fierbe de activitate și enervare. Toți lucrează, se agită, se frământă, nimeni nu mai stă la rosturile sale și toți se pun la dispoziția celor ce dau ordine. Atmosfera asta încărcată este a zilelor mari.”

Gazeta publică și un interesant reportaj de călătorie despre drumul lui Jászai Oszkár înspre Arad și notăm că este singura publicație arădeană care îl petrece pe ministru încă de la Budapesta până în orașul de pe Mureș. De asemenea, este tot singurul ziar local care în timpul tratativelor de la Arad publică și punctul de vedere al presei „adverse” (în acest caz, maghiare – n.n.), chiar dacă nu de la nivel local, ci național. Este vorba despre publicația maghiară „Vilag” (Lumea), care susține că tratativele de la Arad reprezintă „cea din urmă ocazie pentru prietenie și pace. Dacă lăsăm să treacă sau neglijăm această ocazie, vai de noi. Dar vai și de Români. Pentru că atunci dela Arad până la Cluj, și dela Cluj până la Csikszereda munții și văile vor fi, în loc de adăpostul muncii pacinice, câmpul de luptă al unei agitații veșnice și a unei pregătiri penibile. În loc de resemnare: răsvrătire.”

Tonul ziarului „Românul” este obiectiv, temperat. Sesizăm parcă o rețineră a reporterului de a folosi epitetul care altfel fac parte din vocabularul uzual al publicației, chemări patriotice, afirmații tranșante, verbe mobilizatoare. Poate fi și o strategie, în condițiile în care cu siguranță presa românească este monitorizată în timpul tratativelor, iar jurnaliștii (membrii Consiliului Național Român) evită deliberat formulările vitriolante, pentru a nu crea prilejul unor controverse politice. În multe dintre articole, cadrul utilizat este cel economic, cu accent pe implicațiile pe care le-ar genera eșuarea tratativelor.

Ziarul insistă asupra relatării din perspectivă românească a evenimentelor celei de-a doua zi, demontând unele dintre afirmațiile presei maghiare. „Românul” scrie, spre deosebire de publicațiile celelalte din Arad, că nu românii, ci tocmai maghiarii au fost cei care s-au răzgândit în timpul tratativelor. Ministrul Jászai „și-a retractat aproape totul”, având un ton nu diplomatic și erudit, cum scrie presa maghiară, ci amenințător și jignitor, atunci când afirmă că „românii nu ar fi capabili ca să suporte toate sarcinile de stat independent”. Ziarul „Românul” are tonul cel mai critic dintre toate organele locale de presă, folosind verbe puternice, adjective radicale, un ton aspru în evaluarea partenerilor de discuție. Jászai „a făcut penibilă impresie”, mijloacele sale „nici loiale nu sunt”, datele pe care le prezintă sunt tendențioase, compromisul pe care îl propune este „nedemn”.

Din relatarea ziarului „Românul” reiese că tratativele nu s-au încheiat atât de amical cum scrie presa maghiară, în nota de bună înțelegere de către români a nevoii de stabilitate a statului maghiar. Discursul este și aici acid, categoric, fără să lase loc interpretărilor de ordin diplomatic: „Partea contractantă română n’a voit să încheie cu d. Jászai un compromis nedemn, care ar știrbi interesele noastre vitale, nici provizorate cari pot servi de arme în mâinile cuiva contra noastră la conferința de pace. Am cerut să fim satisfăcuți integral. N’a putut-o face d. Jászai? Noi am sistat tratativele.”

Aradi Közlöny

Reportajul ziarului Aradi Közlöny despre prima dintre cele două zile istorice de noiembrie, de la Arad, ne permite o incursiune în atmosfera orelor încordate din sala negociatorilor. Aflăm

amănunte de culise, de culoare, despre frământarea presei, atitudinea localnicilor, freământul instituțional, personalitatea celor care remodelează istoria Transilvaniei. „Nu știm ce va aduce sfertul de oră proxim - înțelegere sau ruptură totală”, se întreabă reporterul ziarului Aradi Közlöny, cu o zi mai devreme ca aceste cuvinte să fi fost reținute în sarcina lui Iuliu Maniu, ajuns la Arad abia în data de 14 noiembrie. Într-un succint reportaj de atmosferă publicat pe pagina 6 a ziarului din 14 noiembrie, cu referire la atmosfera din ziua precedentă, putem citi: „Razele soarelui de la prânz încălzesc secretariatul. Trăim minutele lungi ale așteptării, nerăbdării nervoase, incertitudinii febrile. Nu știm ce ne aduce sfertul de oră proxim - înțelegere sau ruptură totală. Suntem într-o sală de tortură. Ultimele secvențe ale dramei au loc chiar acum în sala de ședințe, iar Ungaria așteaptă deznodământul cu inima strânsă. Dar ultima scenă se dilată cu alte acte. După ora 12.30 se deschide ușa sălii de ședințe și ministrul declară în fața presei că decizia definitivă se ia diseară, eventual mâine. Deci ne așteaptă alte ore sumbre. Dar să ne păstrăm calmul și stăpânirea de sine”.

Reportajul de atmosferă este întregit de relatarea de la locul negocierilor, din Palatul Comitatului. Ziarul Aradi Közlöny realizează cea mai detaliată transcriere a discursului adresat de ministru Jászi reprezentanților Consiliului Național Român.

Ziarul relatează pe patru pagini despre prezența lui Jaszi la Arad, publicând, separat de corpul reportajului extrem de amplu despre tratativele cu Consiliul Național Român, o tabletă despre micul dejun al ministrului - modest, așa cum se pretează unui demnitar al poporului. Aradi Kozlony insistă pe declarațiile istorice făcute de participanții la tratative și colorează relatarea cu descrierea atmosferei în rândul celor care așteaptă avizi o scurgere de informații, un capăt de știre, pentru a da de veste redacțiilor și, implicit, cititorilor lor.

Ziarul relatează, în pagina 5, și despre masacrul de la Josikafalva, unul dintre cele mai barbare și sângeroase episoade de la finalul Marelui Război. Aradi Kozlony prezintă, fără comentarii, punctul de vedere al Consiliului Național Român și al Consiliului Național Maghiar de la Cluj, despre incidentul sângeros în care patru români au fost împușcați mortal de gărzile maghiare, pedeșiți pentru devastarea și jefuirea unui castelului Urmanczy.

Consiliul Național Român a raportat că în cursul investigării jafului a fost instituită pedeapsa aplicării a 25 de lovituri de bătaie, și folosită în repetate rânduri. Numărul total al celor uciși a fost de aprox. 40 de persoane, iar cadavrele a 23-25 bărbați și femei au fost arse pe rug, lângă un gater. Soldații au dat un ultimatum localnicilor să restituie până duminică bunurile furate din castel, altfel vor face uz de armele automate. Românii s-au refugiat în păduri, în zonă este o atmosferă de teroare. Cadavrele arse pe rug mocnesc de cinci zile, întrucât lemnul a fost ud. Se pare că majoritatea victimelor au fost împușcate în cap.

Consiliul Național Maghiar a raportat telegrafic ministrului Jaszi Oszkar, aflat la Arad, că doi reprezentanți români delegați de Consiliul Național Român și Consiliul Național Maghiar s-au deplasat la Josikafalva, unde au constatat că soldații maghiari au acționat corect și au folosit armamentul pentru că au fost atacați de un grup înarmat. Insurgenții arestați de militari au fost predați jandarmeriei. Este posibil ca jandarmii să fi tras asupra oamenilor. În total au fost găsite 30 de cadavre, colectate din mai multe locuri, împușcați în perioade diferite de timp. Bandiții au ucis trei pădurari maghiari și un horticultor evreu. Au jefuit total castelul, au furat tot ce putea fi mișcat, până la ultimul cui. Au incendiat ocolul silvic.

Pe de altă parte, la Arad a sosit informația că la Chereluș, în comitatul Aradului, zece români au fost sechestrați de gărzile maghiare, iar patru dintre ei au fost găsiți în Criș legați fedeleș și împușcați în spate. După convocarea comandantului gărzii la comitele suprem, acesta a dezmințit informația. Cu toate acestea, comitele suprem a dispus dizolvarea unității militare, dar comandantul

a declarat că refuză să se supună acestui ordin, pentru că dispoziția se bazează pe o știre mincinoasă.

În aceste auspicii se desfășoară tratativele de joi, 14 noiembrie, de la Arad. Ziarul Aradi Kozlony le relatează astfel:

„Nu a reușit înțelegerea cu românii. Românii insistă pentru autoritatea românească. Status quo ante - până la încheierea păcii. Ministrul Jaszi s-a întors la Budapesta. Timp de două zile nu a fost nicio inimă liniștită în țara aceasta, o îngrijorare nebănuită a sufocat sufletele și pe toate buzele plutea aceeași întrebare: Oare ce se va alege de Ungaria?

Ce va fi acum, în zorii aurii ai păcii; dacă atunci, când poporul este îmbătat de fericire ni se smulge haina, ni se taie brațul și în locul unei vieți active, dinamice, suntem condamnați la stingere lentă? Căci toți știu în lume că fără aurul, argintul, salinile și pădurile uriașe ale Transilvaniei, și înainte de toate fără minele sale bogate de cărbune, Ungaria nu poate trăi”. Aradi Kozlony publică o tabletă interesantă și despre un episod al șederii la Arad a lui Jaszi Oszkar: o ieșire la restaurant, în care elogiază personalitatea deosebită a ministrului poporului, demn - prin modestia și umanismul său - de această demnitate într-un stat renăscut, în care ifosele aristocrației ereditare sunt înlocuite cu jovialitatea reprezentanților poporului.

Arad es Videke

Arad es Videke publică in extenso declarația de presă a ministrului Jászi Oszkár, în care regăsim, în această publicație, pasaje interesante care lipsesc din celelalte ziare locale și care ne oferă mai multe amănunte despre cursul discuțiilor din sala de negocieri. În mesajul său, Jászi susține că le-a comunicat reprezentanților Consiliului Național Român:

„(...) Guvernul Ungariei va continua să transfere pe mai departe bugetul alocat în lipsa căruia administrația ar paraliza. În plus, fiindcă în câteva săptămâni nu putem înființa instituții comune noi, nu ne rămâne altceva decât să menținem funcționarea tuturor instituțiilor și a funcționarilor de astăzi, cu mențiunea că în toate instituțiile de stat bilingvismul sau multilingvismul să fie asigurat fără nicio rețineră. În ce privește o altă întrebare, ce se va întâmpla cu instituțiile care funcționează în aceste teritorii, am primit de la comitele suprem al Aradului informația că aici nu a fost nicio represiune față de vechii funcționari, deci în situația în care își exercită atribuțiile corespunzător vor putea rămâne în continuare pe funcții. Ar fi necesar și fiindcă nu am avea posibilitatea să schimbăm peste noapte întregul corp administrativ”.

Despre evenimentele din 13 noiembrie, Arad es Videke publică o analiză alarmantă pentru populația maghiară, arătând că schimbările pretinse de Consiliul Național Român vor produce mutații ireversibile, periculoase, „sinucigăse” în statul maghiar atrofiat.

„Douăzecișase de comitate. Arad, 13 noiembrie.

Probabil cele mai importante ore din viața națiunii maghiare se scurg acum la Arad. Ministrul Naționalităților din Ungaria și Consiliul Național Român s-au întâlnit la consultări decisive, să caute căile înțelegerii, cooperării, pe care cele două națiuni pot merge mai departe împreună pe drumul către un viitor mai frumos, mai fericit. Reprezentanții românilor au dat un ultimatum Guvernului, și solicită predarea imediată a 26 de comitate, în paralel cu încetarea totală imediată a imperiului maghiar. Guvernul a răspuns acestei solicitări prin trimiterea la Arad a ministrului său și e posibil ca în cursul zilei de mâine să se decidă, oare este posibil un compromis ori se deschid craterele unor noi complicații în fața țării. Interesul vital și singura posibilitate a supraviețuirii Ungariei este să rămână intactă, neatinsă teritorial, economic, să dispună în continuare

de toate acele resurse din care și-a absorbit condițiile existenței sale istorice și până acum. Dacă le pierde pe acestea, nu i se prăbușește numai cultura națională, ci i se atrofiază și funcțiile vitale biologice. Reprezentanții românilor știu probabil asta la fel de bine ca noi. Iar dacă știu, de ce emit pretenții a căror satisfacere ar coincide cu suicidul? Nu credem că acesta este ultimul cuvânt al Consiliului Național Român. Nu te poți juca așa cu principiile wilsoniene și credem că însuși președintele Statelor Unite ar protesta cel mai vehement împotriva deformării de asemenea manieră a principiilor sale, dacă ar afla de asta.”

Ziarul Arad es Videke continuă relatarea prezenței ministrului radical Oszkár Jászi la Arad și în celelalte pagini ale ziarului. Jászi participă la ședința Consiliului Orășenesc, unde consilierii se proclamă în unanimitate susținători ai Republicii Democrate Maghiare, ca nouă formă de organizare statală. Arad es Videke insistă pe spații ample și asupra discursului susținut de Jászi la Palatul Cultural, în fața câtorva sute de arădeni, în seara primei sale zile de la Arad.

Ziarul consacră trei pagini continuării dezbaterilor intense de la Arad. Cu titlul „Nu s-au înțeles. Românii nu își asumă administrația publică. Ministrul Jászi a plecat de la Arad”, articolul prezintă filmul evenimentelor, așa cum l-au perceput trimișii săi la Palatul Comitatului. „Guvernul ungar și Consiliul Național Român s-au despărțit în această noapte după două zile de tratative incitante cu concluzia că nu s-au înțeles. Au fost inutile toate forțele și argumentările, inutil au etalat reprezentanții punctului de vedere maghiar armate de adevăruri, legiuni de date statistice convingătoare, domnii Comitetului Național nu au cedat din rigiditatea lor rece iar rezultatul conferinței a fost, astfel, de un negativ mohorât. Ministrul Jászi a mers până la limita extremă a concesiilor în memoriul pe care l-a prezentat românilor într-o ultimă sforțare. A propus administrația românească totală pentru zonele locuite de majoritățile românești, cu toate atributele suveranității, care au pune necondiționat în valoare toate atributele dreptului la autodeterminare al românilor. Consiliul Național însă nu a putut sau nu a vrut să decidă. Nu a poftit să se angajeze. Probabil o fi considerat că în situația de astăzi a Ardealului răscolit nu ar avea spor cu administrația românească.

Situația nu s-a schimbat deloc, nicăieri, cel mult în faptul că încordarea ce făcuse aproape penibilă atmosfera din Aradul dinaintea tratativelor s-a mai relaxat. Consiliul Național Român va formula în perioada următoare propuneri către guvern în vederea ocupării posturilor mai importante din teritoriile românești. E drept că asta nu înseamnă prea mult, dar e mai bine decât dacă nu ar fi fost nimic. Acum, de altfel, totul depinde de evenimentele ulterioare, mai ales de evoluția situației din Transilvania în viitorul apropiat”.

Aradi Hírlap

„Românii pretind 26 de comitate. Guvernul negociază la Arad cu Consiliul Național Român. Decizia – mâine.

În sala de ședințe a comitatului Arad au început astăzi tratative de mare anvergură între reprezentanții Guvernului maghiar și ai Consiliului Național Ungar, pe de o parte, respectiv reprezentanții Consiliului Național Român. Consiliul Național Român a adresat un memorandum Guvernului, la care ministrul Naționalităților, Jászi Oszkár, a adus răspunsul personal. Negocierea față în față este necesară având în vedere diferențele încă existente între doleanțele românilor și concesiile maxime la care este dispus Guvernul.

Filonul negocierilor îl reprezintă menținerea ordinii și liniștii în țară, printr-o forță conjugată, în perioada de tranziție care se va întinde până la sfârșitul negocierilor de pace. Consiliul Național Român acceptă să garanteze doar în anumite condiții că efortul depus pentru obținerea scopului propus va da rezultate. Solicită putere deplină în cele 26 de comitate prin Memorandumul

pe care l-a realizat. Sub autoritatea sa urmează să intre și comitate în care populația românească nu este în majoritate absolută. Pe parcursul negocierilor acesta a fost punctul cele mai disputat, întrucât solicitările românești nu sunt susținute nici de principiile wilsoniene și nici de alte principii de drept.

Negocierile nu s-au încheiat în cursul zilei de astăzi. Delegații români nu au dat un răspuns final la întâmpinarea susținută de Guvernul maghiar prin ministrul Jászai.

Vor să aștepte sosirea acasă a dr. Iuliu Maniu, unul dintre cei mai importanți conducători ai românilor, ca decizia să fie luată cu acceptul său. Iuliu Maniu sosește la Arad în această noapte sau în cursul zilei de mâine iar până atunci ministru Jászai rămâne și el la Arad. Importanța zilei este accentuată și de Adunarea Populară a Partidului Radical, de la Palatul Cultural. La Adunarea Populară au luat cuvântul ministrul Jászai Oszkár, ca președinte al Partidului Radical, și alți importanți oratori. Mulțimea impunătoare și atmosfera electrică până la sfârșitul ședinței mărturisesc cu voce tare ce rădăcini adânci a făcut Partidul Radical în scurta sa existență în populația Aradului”.

A doua zi, publicația continuă reportajul de atmosferă început în ziua precedentă, din culisele tratativelor. Spre deosebire de relatarea exhaustivă referitoare la prima zi a discuțiilor dintre cele două delegații, Aradi Hirlap publică un articol mult mai restrâns și mai reținut despre evenimentele celei de-a doua zile, insistând asupra rolului istoric al Aradului în aceste zile importante. Oficios al partidului lui Jászai, Hirlap are un ton reținut, un mesaj ponderat, lipsit de judecăți de valoare și de figuri de stil colorate. Citim printre rânduri dezamăgirea oficialilor maghiari care au eșuat în intenția lor de a tranșa „chestiunea românească” într-o singură zi, la Arad, și nu au reușit să se impună nici în cea de a doua, suplimentară, în care au făcut efortul de a face acceptat un protocol de colaborare respins categoric de Consiliul Național Român. În ciuda tendinței vădite de a reflecta obiectiv evenimentele, citim o undă de malițiozitate în descrierea culiselor, când desemnarea unor comiți supremi români în două dintre cele 26 de comitate revendicate de la maghiari s-ar face „pe genunchi”, printr-o consultare ad-hoc cu asistența, respectiv doi prieteni ai unuia dintre delegații români, Ioan Erdelyi, fără niciun fel de criterii de competență sau evaluare obiectivă (ceea ce în epocă, dacă ne raportăm la personalitatea comiților supremi ai Aradului, era un sacrilegiu inimaginabil).

Fuggetlenseg

Ziarul „Fuggetlenseg” (Independența) are cea mai sumară relatare a negocierilor de la Arad și folosește tonul cel mai reținut. Titlul articolului este „Ministrul Naționalităților, Jászai Oszkár, la Arad. Discuții cu membrii Consiliului Național Român”. Ziarul insistă asupra celor 28 de membri ai delegației lui Jászai. Relatează despre prima parte a întâlnirii de la Palatul Comitatului, fără nuanțe sau elemente de culoare, fără să comenteze în vreun fel evenimentele. Este cel mai reținut reportaj din presa locală, care însă raportat la spațiul editorial alocat de cotidianul „Fuggetlenseg” articolelor sale beneficiază de o atenție deosebită din partea editorului. Relatarea ocupă 25% din ziar, accentuând atenția din jurul evenimentului arădean și nu aduce niciun detaliu suplimentar față de reportajele celorlalte publicații.

În cea de-a doua zi, informațiile despre tratativele de la Arad nu mai sunt relatate pe prima pagină. Ele se grupează pe pagina 2, acolo unde se pune accent mai mare pe masacrul de la Josikafalva decât pe discuțiile propriu-zise de la Arad. De altfel, ziarul susține că tratativele din orașul de pe Mureș, cu românii, au luat o turnură nefavorabilă, tensionarea relațiilor dintre părți fiind determinată de incidentele sângeroase de la Josikafalva.

Ziarul susține că tratativele au luat neașteptat această turnură nefavorabilă și face trimitere la declarațiile liderilor români care denunțau și cu o zi în urmă violențele bandelor militarizate

maghiare. Fuggetlenseg scrie că delegația română a fost, totuși, liniștită de faptul că reprezentantul Guvernului de la Budapesta a acceptat fără obiecții aplicarea celor 14 puncte wilsoniene, deci dreptul la autodeterminare al poporului român. Ziarul Fuggetlenseg relatează că delegațiile ar fi înclinat să cadă la un acord, în condițiile stipulate de partea maghiară, când au intervenit veștile despre masacrul de la Josikafalva, care i-au poziționat pe baricade diferite.

Concluzii:

Lucrarea face parte dintr-o cercetare mai amplă, care are rolul de a scoate la lumină atmosfera anului 1918, an în care s-a realizat Marea Unire. Presa de la acea vreme a jucat un rol important în transmiterea informațiilor, fiind astăzi un element necesar în studierea detaliilor legate de oameni, fapte și întâmplări care trebuie să fie cunoscute de generațiile următoare.

BIBLIOGRAPHY

- De Vreese, C. H., News framing: Theory and typology, *Information Design Journal*, 13(1),2005
- Entman, Robert M., Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm, *Northwestern University, Journal of Communication* 43(4), 1993
- Gross, K., Framing persuasive appeals: Episodic and thematic Framing, emotional response, and policy change. *Political Psychology*, 29, p.169-192, 2008
- Iyengar, S., *Is anyone responsible? How Television Frames Political Issues*, Chicago, The University of Chicago Press, 1991
- Pfau, M., Haigh, M., Gettle, M., Donnelly, M., Scott, G., Warr, D., & Wittenberg, E. (2004). Embedding journalists in military combat units: Impact on newspaper story frames and tones. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81(1)
- Ryan, Gery W., Bernard, H. Russell, Techniques to Identify Themes, *Field Methods*, Vol. 15, No. 1, February 2003, p. 85–109
- Schwalbe, Carol B., Remembering Our Shared past: Visually Framing the Iraq War on U.S. News Websites, *Journal of Computer-Mediated Communication*, Volume 12, Issue 1, 1 October 2006
- Semetko, H.A, Valkenburg, P.M., Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News, *Journal of Communication* 50 (2), p. 93-109, 2000